

't Lemels Arfgoed

OPGERICHT 17 APRIL 1997

Jaargang 9, Nummer 2/18

December 2006

' t Arfnieuws

Jampotjes

Denkt u weer aan de lege jampotjes? We zijn weer gestart met de aanleg van een nieuwe voorraad. Heeft u lege potjes (indien mogelijk zonder etiketten en grote potten gebruiken we niet) brengt u ze dan even bij ons langs of bel even (M. Wilts, 331250). Bij voorbaat dank.

Oogstdag 2006

De Oogstdag is weer achter de rug. Dank zij de inzet van velen en het mooie weer was het een succes. De belangstelling was heel behoorlijk en we konden het gehele “oogst-dorsproces” twee keer doorneemen. Inmiddels heeft er binnen het bestuur een evaluatie van de dag plaats gevonden, zodat we over twee jaar de oogstdag nog beter kunnen laten verlopen.

Tijdens de oogstdag was het mogelijk om te raden welke verschillende zaden er in de potjes zaten. Van de 30 ingevulde briefjes waren er 5 foutloos. Door middel van loting is Sientje Duerink als winnares aangewezen. Sientje, van harte gefeliciteerd; je kunt nog een prijsje tegemoet zien.

Herdenkingsuitgave

We moesten u in onze vorige uitgave mededelen dat het boek “Lemele, Archem en Dalmsholte in oorlogstijd” was uitverkocht. De vraag naar het boek bleef dermate groot, dat we hebben besloten om er- voor de tweede keer- een aantal te laten bijdrukken. Ze zijn dus weer voorhanden, dus als u nog belangstelling hebt dan kunt u weer even een seintje geven of langs komen. Helaas moeten wij door extra kosten nu 12,5 Euro in rekening brengen.

Donateuravonden

De donateuravond 2006 is gehouden op 25 oktober j.l. in de Schakel. Vooral dank zij de komst van Mans Olde Weernink (Jan van Riesewijk) uit de serie “Van jonge Leu en Oale Groond” konden wij vele donateurs verwelkomen.

Voor de pauze gaf Mans ons een goede indruk van alles wat met een dergelijke soap-serie te maken heeft. Hij lichtte een aantal karakters toe, blikte een klein beetje in de toekomst en gaf enkele prachtige voorbeelden van opname-trucs. Dit alles op een zeer humoristische manier.

Na de pauze gaf hij een indruk van de karnavalsbeleving in Twente. Als Prins Karnaval en “Butereedner” heeft hij daar wel de nodige ervaring mee. Het werd een hilarische avond, waar de aanwezigen ei-

genlijk geen genoeg van konden krijgen.

Op onze vraag aan de aanwezigen of er iemand belangstelling had om mee te werken in de Werkgroep “kleding” kwam na afloop een positieve reactie van Bertha van Oene.

Bertha bedankt voor je aanbod en welkom in de groep medewerkers.

Martien Wilts

Wastattan?

De telefoon bleef angstvallig stil rond dit onderwerp en ook bij de andere bestuursleden is geen reactie binnengekomen waarop wij een taart konden uitdelen. Ook de foto van de heer Los leverde geen reacties op zodat we met een onbekende peuter blijven zitten.

Deze keer een in mijn ogen wat bekender voorwerp, gekregen van de heer D. Ardesch uit Ommen. De afmetingen zijn 4 x 6 x 2 cm.

De taart wordt dit keer als bon uitgereikt, zodat de winnaar zelf kan bepalen wanneer er taart wordt gegeten.

Dick Vos tel.: 331729

Oude kleurenfoto's Overijssel

De heer Peter Leeuwen is bezig met een boek “Overijssel in kleur” met daarin de eerste kleurendia's van vóór 1968. Veel van die ‘dia's zijn al te zien op www.fotoarchief.nu, o.a. de Lemelerberg.

Ook van Lemele heb ik

hem een aantal dia's van mevrouw Franken gegeven.

Wie nog dia's van die tijd heeft liggen, met daarop interessante beelden kan dit hem of mij laten weten. Na het scannen krijgt u ze retour.

Dick Vos tel.: 331729

Transportbedrijf Bode

Leen Bode, geboren op 27-12-1936 te Amsterdam, zoon van Maarten Bode, overleden in 1942 en Til (tante Til) van der Does, overleden op 5 september 1990. (tante Til was beter bekend als vroedvrouw of baakster).

Leen is als kind samen met zijn moeder en zus Ria in de winter van 1943/44 met een Rode Kruis boot vanuit Amsterdam naar Lemele gekomen. Deze tocht werd georganiseerd door o.a. dhr Wagtendonk (dit bleek achteraf de laatste boot te zijn die vanuit Amsterdam kwam).

(N.B: Stelt u zich eens voor; 2 kinderen vanuit Amsterdam (2-hoog) komen in de oorlog in Lemele. De kinderen worden uit elkaar gehaald en ook nog eens gescheiden van hun moeder. De vader is recent overleden. De kinderen worden ondergebracht bij vreemde mensen en verstaan "onze dialect-taal" niet. Ze zijn in een totaal andere cultuur terecht gekomen.....)

Aangekomen in Ommen werden ze opgehaald door boeren met paard en wagen. Leen en zijn zus Ria sliepen de eerste nacht bij de familie Stoeten op de deel bij de koeien. Koeien hadden ze nog nooit eerder gezien. Ria vertelde mij dat ze deze nacht nooit meer zal vergeten. De andere dag werd Leen bij de familie Grondman ondergebracht aan de Jonkheer van der Wijcklaan in Archem, en Ria bij de familie Ekelkamp aan de Woltersweg en hun moeder bij Seigers, waarmee ze in 1945 trouwde.

Na de oorlog kwamen Leen en Ria aan de Lemelerweg wonen (waar nu Exel bouwbedrijf is gevestigd). Leen ging na de lagere school een paar jaar naar de Ulo en toen naar de ambachtschool. Hij was veel te vinden bij de smid Seigers in de werkplaats en bij Stoevelaar.

Bij Stoevelaar kreeg hij nog een ernstige verwonding aan zijn hand (4 pezen door). Als jongen heeft hij ook veel gewerkt bij Gait-oom van der Linde in het kolen- en meelbedrijf.

Zij eerste werk vond hij bij Dekker transport. Daarna bij Jan Roelofs (Jan van Bats).

Leen trouwde op 23-12-1962 met Annie Tensen uit Lemelerveld.

In 1963 besloten ze om een zelf transportbedrijf te beginnen. Er werd een GMC Kiepvrachtwagen gekocht en de eerste opdrachtgever was niemand minder dan de Heidemij en Gasunie voor de aanleg van een wetering bij Dalfsen.

Er moest al heel snel een tweede GMC vrachtwagen bijkomen, want

Leen Bode met de eerste GMC

de zaken gingen goed. Jan Zielemans en Cor Aafjes kwamen als chauffeurs. In 1965 is Annie begonnen met de studie vakdiploma beroepsgoederen vervoer en in mei 1970 werd het examen te 's Gravenhage met geweldige cij-

fers gehaald. (voor binnenlands- en buitenlands vervoer).

In die zelfde periode werden er 2 kinderen geboren nl Maarten en Rita.

Van 1963 tot 1964 repareerde Leen de vrachtwagens bij smid Seigers in de smederij.

In 1964 werd een garage gebouwd door aannemer Exel. Dit was overigens voor Exel de eerste opdracht als zelfstandig aannemer.

In 1968 werd één van de vrachtwagens ingeruild voor een Mercedes. Leen reed toen veel bieten naar de fabriek. Hiervoor moest de wagen uitgerust worden met hoge schotten welke door hen zelf werden gemaakt. Het was hard werken en vele uren maken.

Annie deed met veel plezier de boekhouding. Zaterdag werden de vrachtwagens schoongemaakt, in de bieten-campagne was dit veel werk vanwege de

Annie en Leen met de GMC's en takelwagen

klei op de vrachtwagens.

Ook kocht Leen de zogenaamde ‘hoge kampen zand’ bij de boeren

Leen met Rita en Maarten bij de Mercedes

op. Arie Grefelman laadde dit met de kraan op. Zo kocht Leen ook bij Grefelman zand. Op een keer belde Ekkelkamp naar Annie met de vraag of Leen die dag ook kwam. Annie zei van niet, want Leen was volgens haar bij Bulleman. Aan de andere kant van de lijn werd

smakelijk gelachen en werd Annie verteld dat ze daar mee sprak.

Ook kreeg Leen steeds meer klanten om een auto te laten repareren in zijn garage. Dit deed hij er 's avonds nog even bij.

In 1973 besloot Leen om met zijn transportbedrijf te stoppen. Hij werd machinist bij Tholen. Elke avond was Leen in zijn garage te vinden. Deze kreeg ook nog een sociale functie, want er waren vele klanten regelmatig aanwezig om te discussiëren over allerlei maatschappelijke onderwerpen. Het was er altijd gezellig en de houtkachel brandde er flink op los, zo hard zelfs dat er bij een van zijn klanten rook uit de broek kwam, het was een kammetje wat begon te schroeien. Annie zorgde avond aan avond voor voldoende koffie.

Leen heeft tot half december 1996 bij Tholen gewerkt. In januari 1997 werd Leen ziek en is overleden op 60-jarige leeftijd op 4-12-1997.

Werkgroep geschiedenis winkels en bedrijven—Bert Duerink

STICHTING BUREAU EXAMENS VOOR HET
BEROEPSGOEDERENVERVOER OVER DE WEG

VAKDIPLOMA

Beroepsgoederenvervoer met Vrachtauto's als bedoeld in artikel 128, eerste lid, van
het Uitvoeringsbesluit Autovervoer Goederen

*De Commissie, belast met het afnemen van de examens voor bovengenoemd
diploma te 's-Gravenhage, verklaart, namens de Commissie van Toezicht,
dat* Bode-Tensen, Joanna, Leida, Jakoba
geboren te Dalfsen 4 maart 1940,
met gunstig gevolg het examen heeft afgelegd.

's-Gravenhage, 20 mei 1970

De Voorzitter:

F. Balhuizen

De Secretaris:

P. Schinkel

Een vrouwenhand en een paardentand

Uit een inventarisatie van alle ons aangeboden spullen en de onderwerpen die we in het verleden hebben gepubliceerd, blijkt dat de vrouw (lees boerin) wel een beetje onderbelicht is gebleven. Dit is zeker niet terecht, daar de vrouw op de boerderij – zeker in het verleden – een zeer belangrijke en onmisbare rol vervult.

De oude kokkepot

Een leuke aanleiding om de boerinnen eens in de schijnwerper te zetten was het feit dat we afgelopen zomer werden benaderd door de dames Meijerman uit Archem. Hennie en Sina zouden hun vertrouwde boerderij en omgeving in Archem gaan verruilen voor een nieuw stekkie in de Schutse, in het centrum van ons mooie dorpje.

Vanwege de beperkte bergruimte in de Schutse moest voor de boedel van de boerderij een andere bestemming worden gezocht.

“Of het Lemels arfgoed misschien interesse had in een kokkepot?” Ja, vanzelfsprekend zou ik haast zeggen, we krijgen natuurlijk niet elke dag een dergelijk mooie aanbieding.

Zo werd al snel een afspraak gemaakt om ter plekke de kookpot te bekijken en op de gevoelige plaat vast te leggen. Het beestje verkeerde nog in een zeer goede staat. Na de nodige transportvergunningen en de nodige transportmiddelen werd de kokkepot met succes naar een opslagplaats van het Lemels Arfgoed, bij Dick Vos in de schuur, vervoerd.

Bij een al snel gemaakte afspraak met Hennie en Sina in de Schutse verzekeren zij ons dat ze het hier nu perfect naar hun zin hebben en nog geen dag spijt hebben van hun verhuizing.

Zij zijn inmiddels al volledig ingeburgerd en in de gezellig ingerichte woning stellen we hun geheugen op de proef om te verhalen over het afgesloten verleden, specifiek natuurlijk over de kokkepot, wasdag en alles daarom heen.

Historie

De eerste kookpotten hingen in een gemetselde ommuring en waren van gietijzer. Onder de pot was voldoende ruimte overgelaten om een houtvuur te kunnen stoken. Het vuur zorgde ervoor dat het water in de pot aan de kook kwam.

Later werden de zware gietijzeren potten vervangen door een veel lichtere koperen of aluminium variant. De gemetselde ommuring

De kokkepot van de fam. Meijerman

werd vervangen door twee op elkaar liggende granieten 'putringen'. De kokkepot bleef echter een vaste opstelling in het kookhuis behouden. Het alternatief voor de kookpot (bij de burger) was een wasketel, die op het fornuis of duvel werd verwarmd. Het kookhuis (kokhuus) stond meestal zo'n 10 meter vanaf de boerderij, ter hoogte van of voor het voorhuis.

De naam kookhuis zegt het al, in het kookhuis werd gekookt. Naast de kookpot en eventueel groot kookfornuis was er in het eerste begin vaak ook nog een oven voor het bakken van het brood voor eigen gebruik. De grotere kookhuizen hadden vaak ook nog een aparte ruimte waar in de zomerperiode kon worden gewoond.

Hennie weet zich nog te herinneren dat de kookpot even na de oorlog, plusminus 1948 is gekocht bij de fa. Timmerman in Wierden.

“Dasselaar was vertegenwoordiger bij Timmerman en deed in Fiat trekkers”.

Wasdag

Maandag, wasdag. Rond 6.00 uur 's ochtends werd de kookpot al aangemaakt om het water al aan de kook te brengen. Voor het aanmaken werd riezehout gebruikt, hierna konden de grotere houtstukken

worden gebruikt. Hennie: “D’r wön’n nooit kolen of turf gebruikt, dit was natuurlijk hardstikke duur en holt was d’r in Archem zat”.

Hennie Meijerman bij de riesenbult

Het water werd gekookt met

de witte was erin en regelmatig met een houten stok ‘doorgeroerd’. Sina vult aan: “Eerst de witte was natuurlijk en daarna de vieze overalls. De overalls werden ook wel op de klinkerstraote met ‘n bezem begaon om de hardnekkigste smerigheid d’r uut te krieg’n. Die overalls kön’n goed smerig wön’n vooral met ’t melkwaag’n vaar’n.” (red. melkrijden)

De witte lakens werden op de bleek gelegd, dinsdag werden ze dan weer opgespoeld. Hennie: “Vake nog ‘blauwsel’ in ‘t laatste speelwater, zeker bie de vitrage”.

Leverworst

De kookpot werd niet alleen voor de was gebruikt maar ook voor het aardappelen koken voor de varkens.

Hennie weet nog dat zij de hete aardappelen met de hand moest fijnknijpen. Verder werd de kookpot nog gebruikt voor het koken van leverworst, ‘hoofdkaas’ van het varken en voor het dichten van de weckflessen. Na 20 jaar trouwe dienst werd bij de fam. Meijerman - voor de was - een elektrische wasmachine gekocht in 1968.

Melkrikke

Een andere dagelijkse werkzaamheid voor de boerin was het wassen en later het schuren van de melkbussen. Hennie: “Eerst moesten de bussen elke dag worden gewassen. Later toen ze op de fabriek werden gewassen moest er dagelijks worden geschuurd, toen pas begonnen ze

te roesten. Zag de melkbus er niet zo fraai meer uit dan werd deze met zilverkleurige verf behandeld.

Het is nu een kleine stap om van het melkbussen wassen over te schakelen naar het melkrek. Van de fam. G.J. Kleinhorsman van de Helendoornseweg hebben we een “melkrikke” aangeboden gekregen.

Dit ijzeren melkrikke is minstens 90 jaar oud. Het is niet precies na te gaan wanneer het gemaakt is. Het is diverse keren gerepareerd, want er ging wel eens een stang kapot en het is ook diverse keren ontroest en in de rode menie gezet. Het werd vooral gebruikt na het schoon-

maken van de melkbussen.

Deze werden dan op het melkrikke gezet om te drogen.

Het wassen gebeurde eerst met warm sodawater en daarna werd er met een doek en wit zand de binnenkant van de bus geschuurd. Dit moest elke dag gedaan worden

Het melkrikke van de fam. Kleinhorsman

omdat de ijzeren bussen aan de binnenkant steeds weer iets gingen roesten en voor de reinheid van de melk was het heel belangrijk dat de bussen aan de binnenkant moesten glimmen. Daarna werden ze omgekeerd op het melkrikke gezet met het deksel er los bovenop. Een mooie uitspraak in die tijd was “waar door de weeks de melkbussen het roestigst waren, daar waren ‘s zondags de vrouwen het mooist!”

Ook werd het melkrikke gebruikt voor het drogen van de ronde mergpotten, hierin werden de aardappels gekookt en als ze schoongemaakt werden bij het putje dan werden ze daarna op het melkrikke gelegd zodat het water er vanaf kon druipen. De klompen die men de hele week aan had werden op zaterdag schoongemaakt met water en

*Houten melkrikke van de fam. Manenschijn.
Op de achtergrond mevr. Manenschijn, moeder
van Dina Kleinhorsman met twee onderduikers,
moeder en dochter, uit Amsterdam.*

groene zeep en werden nageschuurd met zand. Daarna werden ook deze op het melkrikke gelegd, meestal boven op de melkbussen zodat ze daar mooi konden drogen. Samenvattend kunnen we dus zeggen dat een melkrikke een soort afdruiptrek is voor allerlei spullen die op de boerderij werden schoongemaakt. Bij deze bedanken we Hennie en Sina Meijerman en Dina Kleinhorsman voor de aangeboden materialen, foto's en de informatie.
Gerrit en Gerrit Jan

Vergaderen in het dialect

Ingestuurd door Martin van Oene

Uit onderzoek blijkt dat communicatie in het Twents of Achterhoeks gemiddeld een kwart korter is dan in het algemeen beschaafd Nederlands. Een vergadering kan dan ook flink in tijd verkort worden door dialect te gebruiken. Voorwaarde is wel dat alle deelnemers het dialect beheersen. Bijkomende voordeel is dat de streektaal zorgt voor duidelijk begrip en kortere notulen.

Enkele voorbeelden:

Ik verklaar bij deze de vergadering voor geopend.

Wakker wod'n

Bent u vandaag notulist?

Skrief ie?

Ik denk niet dat deze opmerking bijdraagt aan deze discussie.

Kwats

Uw lijn van redeneren lijkt mij van iedere logica gespeend.

Goa toch hen.

Ik hoop niet dat u problemen met mijn functioneren heeft.

Haj wat?

Uw voorstel lijkt mij voor dit bedrijf geen resultaten op te leveren.

Ie bint nich wies.

Hetgeen u zojuist meedeelde was mij niet geheel duidelijk.

He?

Excuseert u mij, ik moet even een telefoongesprek voeren.

Emn bell'n

Dan is het nu tijd voor de rondvraag.

Haj nog wat?

De vergadering is bij deze afgelopen.

Wiej goat noar hoes

Oprechte Ommer Courant

(van zaterdag 3 april 1937, gekregen van de familie Jansen aan de Kerkweg)

Hierin staat een uitgebreid verslag van de raadsvergadering in Ommen van woensdag 31 maart 1937.

Ook toen werd er langdurig gediscussieerd over het plaatsen van lantarenpalen, hoeveel en waar.

Tevens werd er gepraat over de slechte wegen in de buurtschappen: het voorstel van B&W was de boeren en aanwoners de slechte zandwegen zelf te laten opknappen. De heer Bentinck kon zich hier wel in vinden, maar de heer Immink niet. De heer Immink was van mening dat ze verhard moesten worden. In de daarop volgende dialoog tussen beide heren vertelde Dhr Bentinck, dat hij door Beerze reed en dat hij toen langs een weg kwam, waar de boeren zelf bezig waren de weg in orde te maken. Het speet hem dat hij de heer Immink niet vlug genoeg kon bereiken, anders had hij hem er op attent willen maken, dat de mensen in Beerze zelf hun wegen onderhielden. Ook hadden ze geen verlichting in Beerze. (wat ze in Lemele wel hadden)

De heer Immink reageerde hierop dat hij 14 dagen geleden dacht: "Was den heer Bentinck maar eens hier in Lemele". Want de heer Grefelman zat toen met paard en wagen diep in de modder vast. De boeren kunnen niet zelf al deze wegen verbeteren en is dus tegen het voorstel van B & W om de bewoners zelf de wegen te laten opknappen.

(Overigens moest toen hfl 1,90 per jaar betaald worden voor de courant, nu wordt het Ommer Nieuws gratis bezorgd!)

Het volgende recept stond toen ook in deze courant

Karnemelkvla (voor 4 personen):

Drievierde L. karnemelk, 40 gram maïzena (4 afgestreken lepels), 45 gram suiker (3 afgestreken lepels), 1 dL. Slagroom, 50 gram (half ons) rozijnen (2,5 afgetreken lepels)

Breng een halve L. karnemelk, onder af en toe roeren aan de kook. Meng met een vierde L. karnemelk de maïzena aan tot een glad papje. Voeg dit bij de kokende karnemelk en ook de gewasschen rozijnen. Blijf roeren tot de massa geheel gaar is (5 à 10 min.) voeg de suiker toe en laat de vla koud worden. Klop de slagroom stijf en roer hier de karnemelkvla door. Presenteer bij de vla vanillewafeltjes.

Wat is de mode?

In het december nummer van vorig jaar, vroeg ik of er nog iemand 3 generaties trouwfoto's had. Het leek me leuk om aan de hand van de foto de verschillende modebeelden te laten zien. Deze keer heb ik 4 trouwfoto's. Twee foto's van de oudste generatie n.l. op foto 1 zie je de heer en mevrouw Gerrit en Hendrika Heuver, getrouwd in 1941; in de oorlog dus. Op de andere foto de heer en mevrouw Veldman. Zij trouwden in 1949. Je kunt al zien dat de trouwjurken na de oorlog moderner werden. Mevrouw Veldman heeft al een kanten jurk. Op foto 3 staan een zoon en dochter van de beide vorige bruidsparen Teun en Grietje Heuver. Zij trouwden in 1972. Hun oudste dochter

Gerrit Heuver, geb. 18-9-1914 en Hendrika Grotemarsink geb. 15-9-1920. Getrouwd op 28-5-1941.

Henriët trouwde in 1996. Zij draagt net als haar moeder een 'witte' trouwjurk maar in een heel andere stijl. Wat ook opvalt is het bruidsboeket. Mevrouw Veldman

heeft een groot boeket met anjers en linten, Grietje een compact boeket met orchideeën, Henriët weer een wat lossere model met rozen. Ook hierin zie je verschillende modeverschijnselen.

Foto links: Jan Veltman, geb.27-5-1922 en Hermina Schoemaker geb.4-1-1925. Getrouwd op 9-11-1949.

*Foto boven:
Teun Heuver, geb. 27-3-1947 en
Grietje Veldman, geb. 21-8-1950.
Getrouwd op 14 -1-1972.*

*Foto links: Wilco van Dam, geb.
16-4-1970 en Henriët Heuver, geb.
6-6-1972. Getrouw op 25-4-1996.*

Erve Vels

Aan de Bulemansteeg 1 lag het erf van Grondman, of beter bekend als Vels(mans). Op oude kaarten van \pm 1835 is de hoeve te vinden onder de naam Veldhuis. In die tijd woonden daar Jan Hendrik Veldhuis en Hendrikje Ekkelkamp. Hun dochter Jennigje Veldhuis trouwde op 13-2-1880 met Mannes Grondman. Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren, waarvan Jan Hendrik (*22-4-1880, + 25-05-1953) de boerderij overnam. Zijn eerste vrouw, Egberdina Hendrika Grotemarsink kwam drie jaar na hun huwelijk te overlijden. Uit zijn tweede huwelijk met Gerritdina Lubbers (van de Korteveldsweg), werden zeven kinderen geboren: Jennigje, Aaltje, Mannes, Mannes, Hendrika, Janna, en Dine. Zoon Mannes (*17-5-1923) trouwt op 12-5

*De familie Grondman (\pm 1926)
Vlnr.: Aaltje, Jennigje, Gerritdina Grondman-Lubbers met op schoot Hendrika, Jan Hendrik Grondman en zoon Mannes*

-1949 met (Anna) Johanna Hendrika Hermina Wiltink (van de Lemelerweg). Samen zetten ze het bedrijf voort. Uit hun huwelijk werden drie kinderen geboren, Dinie, Wim en Henk.

Historie

De historie van de boerderij gaat ruim 200 jaar terug. In 1902 is de boerderij totaal afgebrand. De door Jan Hendrik nieuw gebouwde boerderij costte toen \pm Fl. 1.800,-. Toen Mans en Anna gingen trouwen in 1948 werd een voor die tijd opmerkelijke stap genomen. Er werd niet 'bij-in' getrouwd maar in de boerderij werd een gedeelte verbouwd, dat speciaal voor het jonge paar be-

stemd was. Vader Jan Hendrik liet hiermee zien ook in dit opzicht een vooruitstrevend man te zijn. Jan Hendrik zette zich niet alleen in voor de boerderij, maar ook verschillende bestuursfuncties vroegen zijn tijd en aandacht. Zo was hij onder andere bestuurslid van de Coöp (veevoer), de melkfabriek en de Boerenleenbank te Ommen. Ook was hij taxateur voor het waterschap Heino, zat in het schoolbestuur in de periode van omschakeling van openbaar naar christelijk onderwijs en was jarenlang ouderling in de kerk te Lemele.

Oorlogsperiode

Voordat Mans en Anna trouwden leefden ze als jongeren in de oorlogsperiode.

Mans moest als 17 jarige aan het begin van de oorlog regelmatig onderduiken. Samen met Bertus Stoeten hadden ze diverse schuilplekken gemaakt in de bossen onder andere bij het kerkhof. Maar ook op de hooizolder waren ze onvindbaar. In het voorjaar van 1945 dreigde het nog mis te gaan. Het paard van Vels werd door de Duitsers gevorderd en Mans moest ermee richting Drenthe. Na tien uur lopen werd het paard kreupel achter Balkbrug. Aan een kreupel paard hadden de Duitsers niet zoveel, dus de terugreis kon aanvaard worden. Even later werd het paard opnieuw gevorderd: een kreupel paard kon je altijd nog slachten. Op dat moment kon Mans ontsnappen. Via nachtelijke wandelingen door het Ommerbos en Junne, omdat in Ommen bij de brug volop werd gecontroleerd door de Duitsers, werd uiteindelijk Lemele weer bereikt. Ook Anna heeft zich ingezet om de vele onderduikers in huize Wiltink/Ulderink van eten, drinken en een slaapplek te voorzien. Velen kwamen uit het westen na de lange hongervinter maar ook diverse joden werden verborgen gehouden voor de Duitsers. Ze weet nog als de dag van gisteren dat ze bij een razzia de onderduikers via het graan in de Es naar de zolder van de pas nieuw gebouwde kerk (1939) moest brengen. In die tijd was ds. Berkhof predikant, die ook het verzet ondersteunde. Later werd ds. Berkhof opgepakt omdat hij het Wilhelmus had laten zingen in de kerk.

Mechanisatie.

Mans zag grote voordelen in de opkomende mechanisatie. Als een van de eerste boeren uit Lemele werden zelfdrinkers gekocht (bij smid Kamphuis uit Marle). Het was een geweldige tijdsbesparing, de koeien konden nu zelf drinken. De eerste auto, een Opel, werd gekocht om de familie gemakkelijker te kunnen bezoeken. Het was de derde auto in Lemele naast Jan Hendrik Ekkelkamp en Berend Hendrik Dijk. Enkele jaren later werd de auto weer ingeruild, omdat er

Anna tijdens het melken

den er drie giertanks aan de Bulemans-teeg. Zelfs weekblad De Boerderij besteedde een artikel aan deze unieke samenwerking, die tot op de dag van vandaag nog bestaat al is het aantal deelnemers drastisch teruggelopen. De standplaats van de mengmesttank is nu bij

Mans met Dinie en Wim op de motorkap van de auto voor de oude schuur. Achter is de hooiberg nog te zien.

Mans met paard en veulen. Op de achtergrond de giertanks van de Lemelse boeren.

een trekker gekocht moest worden. Met de komst van de trekker kwam de mechanisatie in een stroomversnelling. Een meststrooier en later een vacuümtank (giertank) werden aangeschaft. Dit gebeurde in samenwerking met een aantal boeren uit Lemele. Op het hoogtepunt ston-

Henk Scholten. Destijds hield Anna de administratie bij, wie wanneer over welke tank kon beschikken. Mans hield van trekkerrijden. Met een graanmaaier werd het graan bij verschillende boeren in de omgeving gemaaid, terwijl voor

het eigen bedrijf de granen direct op het land werden gemaaid en gedorst door de combine van de loonwerker Grefelman. Er werd intensief samengewerkt met de familie Runherd tijdens de hooitijd, het ploegen, zaaien en oogsten. Met de hooipick-up werden vele hooibalen gemaakt met steevast Mans op de trekker.

CBTB

De CBTB (Christelijke Boeren en Tuinders Bond) speelde een grote rol bij de toen nog vele boerenbedrijven. Elke maand was er een vergadering van de CBTB bij café Voortman (nu Bennink) en geen vergadering werd door Mans overgeslagen. Naast voorlichting was het ook een gezellig uitje waar met de collega's gesproken werd over allerlei ontwikkelingen. In 1969 werd uit deze groep een reis georganiseerd naar diverse boerenbedrijven in Duitsland. Het jaar daarop kwamen de Duitse boeren naar Nederland voor een tegenbezoek. In 1972 werd onder leiding van ds. Mackaay, de eerste georganiseerde busreis gemaakt naar Zwitserland. Tot op de dag van vandaag wordt nog jaarlijks een CBTB-busreis gemaakt en diverse mensen van 'het eerste uur' gaan altijd nog mee.

Ruilverkaveling

Was vroeger de Lemeler es een lappendeken van kleine stukjes grond, dankzij de ruilverkaveling, midden jaren zestig werd hierin verandering gebracht. Mans zat in de ruilverkavelingcommissie. Deze ervaring kwam hem later ook goed van pas tijdens het grote ruilverkavelingsproject: Lemele – Den Ham. Als commissielid heeft Mans, nadat de ruilverkaveling in 1992 was aangenomen, afscheid genomen van de commissie in verband met zijn leeftijd.

Gemeenschap

Mans en Anna genoten ervan om zich dienstbaar te maken aan de Lemeler gemeenschap. In verband met de financiering van het in 1964 gebouwde Verenigingsgebouw bij de kerk werd er een inzamelingsactie voor oud papier opgestart. De verzamelplek werd de schuur aan het eind van het erf aan de Bulemansteeg. Bijna dagelijks kwamen de vrijwilligers koffiedrinken bij Mans en Anna. Namen die daarbij het meest in het oog springen zijn Willem Olthuis, Roelf van Goor, Hendrik Dogger, Hendrik Lubbers en Jan Roos. Pas jaren na de verkoop van de boerderij aan de familie Exel werd de oud papier activiteit overgeplaatst naar de familie Meijerman in Archem. Ook deze inzamelingsactie bestaat nog steeds. De bandrecorder van de kerk was vroeger een echt groot koffermodel dat in een periode van twee weken naar de diverse adressen gebracht moest worden. Ruim 30 jaar

lang hebben Mans en Anna dit met plezier gedaan. Ook het werk van notabel heeft Mans jarenlang verricht voor de kerk. Anna was meer dan 40 jaar lid van de zangvereniging en de NCVB. Op de Oud Hollandse markt in 2004 werd Anna gehuldigd, omdat ze 35 jaar als spinster haar medewerking had verleend. In 1971 werd in Lemele de ponyclub “De Bergruiterij” opgericht. Mans was één van de oprichters en menig uur werd besteed aan de club.

Verplaatsing boerderij

In 1983 is het bedrijf verplaatst van de Bulemansteeg naar de Zonnebloemweg. Er werd een nieuwe ligboxenstal gebouwd en zoon Henk kwam in de maatschap. Later kwam ook kleinzoon Marcel in de maatschap.

Marcel verzorgt nu dagelijks de ongeveer 85 melkkoeien. Mans en Anna hebben de boerderij aan de Bulemansteeg in 1987 verkocht aan de familie Exel en gingen zelf aan de Hallinkskaamp

Anna, samen met Lammie Hallink, 35 jaar actief als spinster op de Oudhollandse markten

wonen. Mans was dagelijks te vinden aan de Zonnebloemweg. Na 15 jaar werd de Hallinkskaamp ingeruild voor verzorgingshuis ‘De Blenke’ en momenteel wonen ze in het verpleeghuis ‘Kronnenzommer’ in Hellendoorn.

Adri Pouw – Wim Grondman

Van wie bin ie d'r iene?

Deze keer uiteraard over de familie Grondman. De heer Schmitz uit Heino heeft heel veel over deze familie uitgezocht, niet alleen geboorte-, huwelijks-, en overlijdensdatums, maar ook andere bijzonderheden als erfenissen, koop en verkoop van grond, leningen en zelfs ruzies tussen burens. De boerderij van de fam. Immink aan het Zand-einde nr. 5, de Grondshoeve, is, voor zover na te gaan, de oorsprong van de Grondmannen en aanverwante families.

Ik begin met de oudst bekende:

1. Hendrik *Jannessen* Grondman, * ca 1700, + na 1777
∞ 1730 Hendrikjen *Geerts*, * na 1702, + tussen 1760 en 1767
Zij is een dochter van Geert *Henrixen* Gront en Geertien *Herms*
Mogelijk is Hendrik ingetrouwd bij zijn schoonouders en heeft de naam Gront daarmee ook overgenomen.

Uit dit huwelijk de volgende kinderen:

- a. Geertien (of Geertje), * 1730, + 2-1-1811
∞ 1773 te Zwolle met Jasper Boeseman (later Nabers)
 - b. Gerrit *zie 2*
 - c. Frerik, * 4-3-1739, + 2-11-1814 te Arriën
∞ 9-5-1769 te Ommen met Geesje *Janssen* Wiegmink
Hij noemt zich eerst Wiegmink en in 1811 Namink
 - d. Hendrikje, * tussen 1738 en 1745, + tussen 1805 en 1808
 - e. Jan, * 17-7-1746, + voor 1791
∞ 9-4-1775 met Derkje *Alberts* Wevers * 1754
(buurmeisje van de boerderij de Wever)
2. Gerrit *Hendriks* Grondman, * 1731, + 22-7-1811 op Grondmans
∞ voor 1764 met Gesina *Herms* Kothuis, + voor 1767
∞ 5-6-1767 met Geertje *Hendriks* Klein Huismerink
(van de Bullemansteeg, nu fam. Ekkelkamp)

Uit het eerste huwelijk worden twee kinderen geboren.

Kinderen uit het tweede huwelijk:

- c. Gezina, * 24-7-1768, + 29-2-1844 te Stad Ommen
∞ 9-10-1791 met Gerrit *Jansz* Rotman
- d. Hendrikus, *zie 3*
- e. Geesje, * 21-3-1773, + 4-6-1859 te Dalfsen

- ∞ 30-12-1793 e Hellendoorn met Alexander Carel Bouwmeester, schout te Dalfsen, vrederechter te Ommen
- f. Jan, * 23-4-1775, + tussen 1800 en 1808
- g. Albert, * 2-11-1777, + 13-7-1845 te Noordmeer
 - ∞ 26-2-1804 met Gerridina *Harms*
 - ∞ 7-3-1813 met Evertje *Arends*
 - Albert noemt zich in 1811 Aaftink
- 3. Hendrikus Grondman, * 10-10-1770, + 23-6-1851
 - ∞ 22-6-1800 Marrigje *Roelofs Zandink*, * 1772, + 1841
 - Kinderen uit dit huwelijk:
 - a. Geertje, * 24-12-1801, + voor 1808
 - b. Gerrit Jan, zie 4
 - c. Aaltje, * 22-10-1810, + 15-2-1853
 - ∞ 2-3-1838 met Gerrit Nijenhuis uit Egede
- 4. Gerrit Jan Grondman, * 30-3-1808, + 7-1-1888
 - ∞ 13-7-1838 met Willemina Schuurman uit de Meer
 - * 16-11-1806, + 15-2-1888
 - Kinderen uit dit huwelijk:
 - a. Hendrikus, * 12-8-1839, + 20-1-1892
 - ∞ 17-6-1875 met Jenneken Nijenhuis uit Egede
 - Dochter uit dit huwelijk trouwt met Evert Willem Immink
 - b. Gerrit, * 17-9-1841, + 17-10-1911
 - ∞ 24-2-1871 met Hendrikje Braakman uit Eerde
 - Dochter Jennigje trouwt met Gerrit Nijhuis (Lange Gait)
 - (van erve Groot Huismink, Huusminksteeg, nu fam. Vos)
 - c. Mannes, zie 5
 - d. Hendrik, * 20-2-1846, + 22-11-1917
 - ∞ 19-2-1876 met Hendrika Warmink, + 1884 te Marle
 - ∞ 21-4-1887 met Aaltje Wevers uit Dalfsen
 - e. Geertje, * 23-3-1848, + 25-7-1850
 - f. Jan, * 22-2-1850, + 26-11-1933, ongehuwd
 - g. Gerrit Jan, * 30-4-1855, + 2-3-1941
 - ∞ 5-2-1891 met Hendrikje Aaftink uit Archem
 - 5. Mannes Grondman, * 27-1-1844, + 6-8-1902
 - ∞ 13-2-1880 met Jennigje Veldhuis, * 28-7-1846, + 3-7-1913
 - dochter van Jan Hendrik Veldhuis en Hendrikje Ekkelkamp
 - Kinderen uit dit huwelijk:
 - a. Jan Hendrik, * 22-4-1880, + 25-5-1953
 - ∞ 26-5-1911 Egberdina Hendrika Grootemarsink, + 1914

- ∞ 27-10-1916 Gerridina Lubbers, *6-10-1897, +10-8-1975
- b. Gerrit Jan, * 15-2-1883, + 23-1-1973
 - ∞ 19-5-1905 Hendrikje Grondman, *1891, +1989 (dv 4g)
- c. Hendrik, *zie 6*
- 6. Hendrik Grondman, * 1-4-1887, + 30-5-1964
 - ∞ 17-2-1917 Hendrika Veldhuis, * 2-4-1891, + 29-5-1960
 - dochter van Albert Veldhuis en Dina Braakman
 - Kinderen uit dit huwelijk:
 - a. Albert, * 12-06-1917, + 30-5-1974
 - ∞ 20-3-1964 Lammigje Siena de Graaf uit Vriezenveen
 - b. doodgeboren dochter 29-9-1924
 - c. Mannes, *zie 7*
 - d. Dina, *25-10-1929
 - ∞ 17-5-1972 Egbert Jan Geerligs uit Markelo
- 7. Mannes Grondman, * 17-5-1923
 - ∞ 12-5-1948 Johanna Hendrika Hermina Wiltink, *3-5-1922
 - Kinderen uit dit huwelijk:
 - a. Gerridina, * 25-2-1949
 - b. Willem Jan Hendrik, * 21-1-1951
 - c. Jan Hendrik, * 28-5-1959

(* = geboren, + = overleden, ∞ = gehuwd op... met ...)

Dick Vos

Pelgrimspad Overijssel begint te lopen.....

Geert Bakker, die van collega's bij zijn afscheid de eretitel Bondpelgrim-in-ruste meekreeg, is enthousiast over de vorderingen. De reconstructie van de 3e Bondswandelweg Zwolle-Oldenzaal uit 1916 begint op gang te komen.

Vanuit zijn "hoofdkwartier" in het huisje op de Lemelerberg, waar Geert jaarlijks aan het eind van het seizoen vakantie viert, zijn twee Lemelse vrijwilligers aan het werk gegaan met het traject Ommen-Hellendoorn.

Een nieuw team uit Hellendoorn voor het traject naar Holten is er op bezoek geweest en de contacten met de voor- en nalopers uit Zwolle en Twente zijn versterkt.

Als u dit leest, dan staat hopelijk het eerste traject al op <http://pelgrimspad-overijssel.blogspot.com>.

De bijbehorende toelichtingen, artikelen en verhalen staan op <http://pelgrimspad-zwolle-oldenzaal.blogspot.com>.

Daarop staan ook berichten over meer wandelroutes en projecten in en rond Overijssel, zoals het Monnikenspoor.

Daarmee heeft Geert Bakker echter niets (meer) van doen.

Voor de trajecten tussen Holten en Oldenzaal worden nog enkele vrijwilligers gezocht, die belangeloos willen meewerken aan dit historische project: de ontwikkeling van pelgrimswegen langs de tuinpaden van onze voorvaderen in het Overijsselse.

Zoek in Google op "Pelgrimsplaza" of mail naar geert.bakker@casema.nl.

Geert dankt alle betrokkenen

(dat zijn er nu al 12!) heel hartelijk voor hun bemiddeling en praktische hulp!

Het wordt steeds mooier!!

Geert Bakker—Martien Wilts

Gekregen kleding

Van verschillende families kregen we kleding en goederen.

Een verantwoording volgt hieronder, bijzondere stukken noem ik bij naam.

- Van fam.Zieleman, Langsweg onder andere een prachtig liefje met rok, knipmussie met ondermussie, stola, gehaakte tas, knoopdoekjes, pelleriene(schoudermantel) druufies, polsmoffies met kraaltjes

- Van mevr I. Boezelman, Roggestraat, enkele zakken met verschillende jakken met rokken, schorten, jurken, heren pakken, jassen, e.d.

- Van mevr Dakhorst o.a. 2 prachtige witte kinderschortjes, blauw gestreepte herenonderbroek, fietsmoffen, gordijntjes, kinderkleding
Van fam Boezelman, Doornsteeg verschillende kledingstukken, petten en mutsen

- Van de fam Jansen, Kerkweg verschillende kledingstukken waarbij enkele onderrokken

- Van fam Meijerman een grote doos met allerlei kledingstukken voor mannen (bv. duffelse jas) en vrouwen (jak/liefje met rokken) en 2 beffjes, fluwelen stola, boezeroen, jurk, e.d.

- Van fam Scholten, Nieuwe Berkendijk kregen we goederen, o.a. een trapnaaimachine, spiegel en een po.

Van fam Grondman had nog 2 (oude) boeken: Leerredenen, waarvan de eerste druk uitkwam in 1818 en “De lichamelijke opvoeding van het Kind” uit 1925. Sinds die tijd is er veel veranderd over kleding en voeding.

Bertha Manenschijn

Jonge Leu en Oale Groond

deur Annie Slots

Toen ik veurige wekke de uutneudeging zag

Gunk, joa wat dach ie gelieke oaverstag.

Mans Olde Weernink kömp, die jolige vent

Deur jonge leu en oale groond al bie mennegiene bekend.

Hé runt, doar in de serie, met breur Gait een loonbedrief

Mar, ech woar, Mans dut wat aans ok net zo lief.

Zo as met de veerkieker niejsgierig noa buurvrouwe loern

Of was et toch meer um zien innerlijke drang te voern.
Mans en Gait hebt op dáandre buurvrouwe Fenna een eugie
En Mans pakt et goed an, zit in de schure mooi op 'n dreugie.
Hé mäk et doar zo romantisch met champagne en wat keersies an
Mans wil met Fenna proatn, hef et veur mekare volgens plan.
Doar kömp in die kabel een lillijke kink
Det was zo in et stro ok wel bässens link.
Wat blik? Zien spothemd vät vlam, zien boek stiet in braand
Fenna, heel kordaat hef genug wind bie de haand.
Zie blös en blös en de boek van Mans
Et braan hölt op, hef wieder gien kaans.
En toch krig Mans laeter nog een gloepens leuk wich
Heur vae gooien echter roet in etn, met heur trouwn moch e nich.

**De boer häd wat aans veur zien dochter in 't vat
Maria, veund e, was better of as 'n grootn boer an 't touwgie had.**

Uuteindelijk is heur vae toch ezwich

En kwaamp onverwacht met 'n bruidskoo in zicht.

Mar o, wat häd e et bässens zoer

Aj 't gezichte zaegn van die trotse boer.

En noe, in et tweede deel van de serie althans

I s der al een kleine bie Maria en Mans.

I k binne beniejd hoe et wieder in de tweede serie giet

En kiekn do ik beslist, nee det verget ik niet.

Waj nog meer doot, is mie um et eam

Mar ie bint in oe daeglijkse leam

Ok mangs ambtenaar van de Burgerlijke Stand,

De sprekker met humor bie elke trouwlustege klant

Wanneer ie ze trouwt en de rede uutsprekt

I n oen eign moodersproake, et mooie Twents dialect.

Mans of Jan, 'k hoppe nog völle van oe te heurn.

En bässens leuk dej der bint heur bie dit Lemels gebeurn.

Colofon:

Bestuur Stichting 't Lemels Arfgoed

M. Wilts, Korteveldsweg 2, 8148 RE Lemele voorzitter

A. Pouw, Glintweg 1, 8148 RM Lemele secretaris

D. Vos, Huusminkstg 1, 8148 PR Lemele penningmeester

Mevr. B. Manenschijn, Maanweg 2, 8148 RV Lemele lid

B. Duerink, Lemelerweg 41, 8148 PB Lemele lid

Bankrelatie: Rabobank Ommen - Rek.nr. 34.89.36.877

Kontaktpersonen werkgroepen:

Geschiedenis van winkels en bedrijven:

Bert Duerink, tel.: 331216

Boerderij, straat- en veldnamen onderzoek

Adri Pouw, tel.: 331455

Samenhang families/voorouderonderzoek

Dick Vos, tel.: 331729

Klederdracht:

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

Oude ambachten en werktuigen:

Gerrit Jan Hallink, tel.: 331774

E-mailadres: lemelsarfgoed@hetnet.nl

Website: www.lemelsarfgoed.nl

Vormgeving en eindredactie: Dick Vos

Het tijdschrift "t Lemels Arfgoed" verschijnt twee keer per jaar.

Een abonnement (donateur) wordt geacht aan het begin van het jaar te zijn ingegaan en kost voor inwoners van Lemele minimaal € 5,- en voor belangstellenden buiten Lemele minimaal € 7,50 in verband met portokosten.

Bij betaling door overschrijving bij "Mededelingen" adres en woonplaats vermelden omdat op de rekeningafschriften alleen de naam wordt vermeld. Voor machtigingen kunt u contact opnemen met de penningmeester.

Overname van artikelen alleen na toestemming van de auteur.